

Zorgzame gemeenschappen

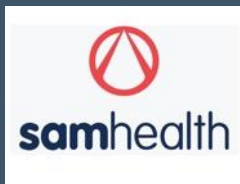
Huiskamer van Odijk ✦ 6 oktober 2025

Jan Smelik
65 jaar
Gehuwd, 4 kinderen
jan.smelik@nlzve.nl

Erasmus-
Universiteit

Adviseur, partner (*DGA*)

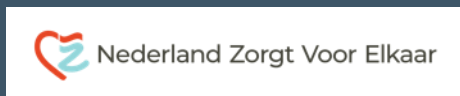
Initiatiefnemer, ex-voorzitter (*vrijwilliger*)

Voorzitter
(*vrijwilliger*)

Penningmeester
(*vrijwilliger*)

Initiatiefnemer, algemeen coördinator
(*div. subsidies o.a. Ministerie van VWS*)

Lid Kwaliteitsraad (*bezoldigde aanstelling*)

Wat ga ik jullie meegeven?

- Zorgzaam dorp Austerlitz
- Zorgzame gemeenschappen
- Maatschappelijke transitie
- Naar een nieuw ecosysteem voor gemeenschapszorg

Pyramide van Austerlitz, oktober 1804

Austerlitz, december 2012

donderdag 20 december 2012

UD

UTRECHT-OOST

Dorp regelt zelf de zorg

Inwoners Austerlitz richten een coöperatie op

AUSTERLITZ • Het dorp Austerlitz heeft een eigen zorgcoöperatie: Austerlitz Zorgt. De coöperatie moet zorgen dat de inwoners langer in hun dorp kunnen blijven wonen door zorg en welzijnsvoorzieningen in het dorp te organiseren. Het is de eerste kleinschalige zorgcoöperatie in Midden-Nederland.

TON MELGERS

De coöperatie wil klein beginnen en gaat eerst aan de slag met de grootste behoeften van de Austerlitzers: vervoer voor mensen die dat niet op eigen kracht kunnen, een zorgcoördinator, dagbesteding voor ouderen en dorpsondersteunen. De eerste twee zijn geregeld en aan de komst van de andere twee wordt gewerkt.

Deze behoeften komen uit een enquête die afgelopen maand in Austerlitz huis aan huis werd verspreid

en een respons van 42 procent opleverde. De resultaten sterken het bestuur in zijn ideeën: er is veel behoefte aan zorg- en welzijnsvoorzieningen in het dorp.

Ook de gemeente Zeist, waartoe Austerlitz behoort, staat achter de plannen. Wethouder Bodes de Vries is erg enthousiast over het initiatief. „Het past uitstekend binnen de Brede Sociale visie die de gemeenteraad deze zomer heeft vastgesteld.

Het gaat om maatwerk, het gaat om het mobiliseren van eigen kracht en legt de regie bij de bevolking zelf,” zei hij vrijdag in het Dorpshuis tijdens de informatiebijeenkomst.

Het vangnet dat de gemeente op sociaal gebied heeft, komt pas in beeld als Austerlitz het zelf niet kan oplossen. Als het aan De Vries ligt, krijgt Austerlitz Zorgt komend jaar een subsidie van zo'n 30.000 euro. „Het College van b en w neemt daarover in januari een besluit. Eind 2013 vindt een evaluatie plaats.”

LOVEND

De Vries was lovend over het bestuur waarin veel kennis vertegenwoordigd is. Zo zijn er deskundigen op het gebied van geneeskunde, marketing, vormgeving, organisatie-

en bedrijfskunde aanwezig en is er financiële en politieke kennis.

Voorzitter van het nieuwe bestuur van de kersverse coöperatie Jan Snijders: „We hebben gekozen voor een coöperatie omdat we het solidariteitsbeginsel heel belangrijk vinden. Daardoor is er een grote betrokkenheid van de leden. En we wilden ons onderscheiden. Er zijn al zo veel verenigingen in ons dorp. Dit is de eerste coöperatie in het dorp.”

Ieder volwassen lid betaalt 24 euro voor 2013. Begin volgend jaar gaat de coöperatie een uitgebreide ledenwerfactie in het dorp houden. Na de oprichtingsvergadering stond de teller al op 62 leden. Het coöperatiebestuur wil na een half jaar minimaal 150 leden hebben. Austerlitz telt ruim 1500 inwoners.

Alle inwoners kunnen
in het dorp terecht
voor zorg- en
welzijnsvoorzieningen.

Dankzij de voorzieningen
weet iedereen zich heel
lang te redden. En kan
heel lang in het dorp
blijven wonen.

Onze droom ...

Die voorzieningen
worden georganiseerd
door en in het dorp.

De visie erachter...

- Waardig leven en sterven is een collectieve verantwoordelijkheid
- Er is plek voor iedereen in de gemeenschap
- It takes a village to.....

Breed draagvlak

- **1.900** inwoners
 - Gemiddeld inkomen 30.000 euro, geen villawijk!
- **1.600** volwassenen
- **520** hiervan zijn lid van Austerlitz Zorgt
 - Contributie 27,50 euro per jaar
- **400** 65-plussers
- **112** vrijwilligers

Dorpsteam

- 2 Dorpsondersteuners
- Zorgcoördinator / wijkverpleegkundige

De Dorpsondersteuner

- Lost vragen samen met de bewoner op
- Ondersteunt mantelzorgers
- Verzorgt indicatiestellingen Wmo
- Koppelt vragen aan oplossingen
- Bezoekt regelmatig 70+ inwoners
- Zet vrijwilligers in
- Regelt huishoudelijke hulp en thuiszorg via zorgcoördinator / wijkverpleegkundige

De dorpsondersteuner

Verbindende schakel
van de gemeenschap

Activiteiten

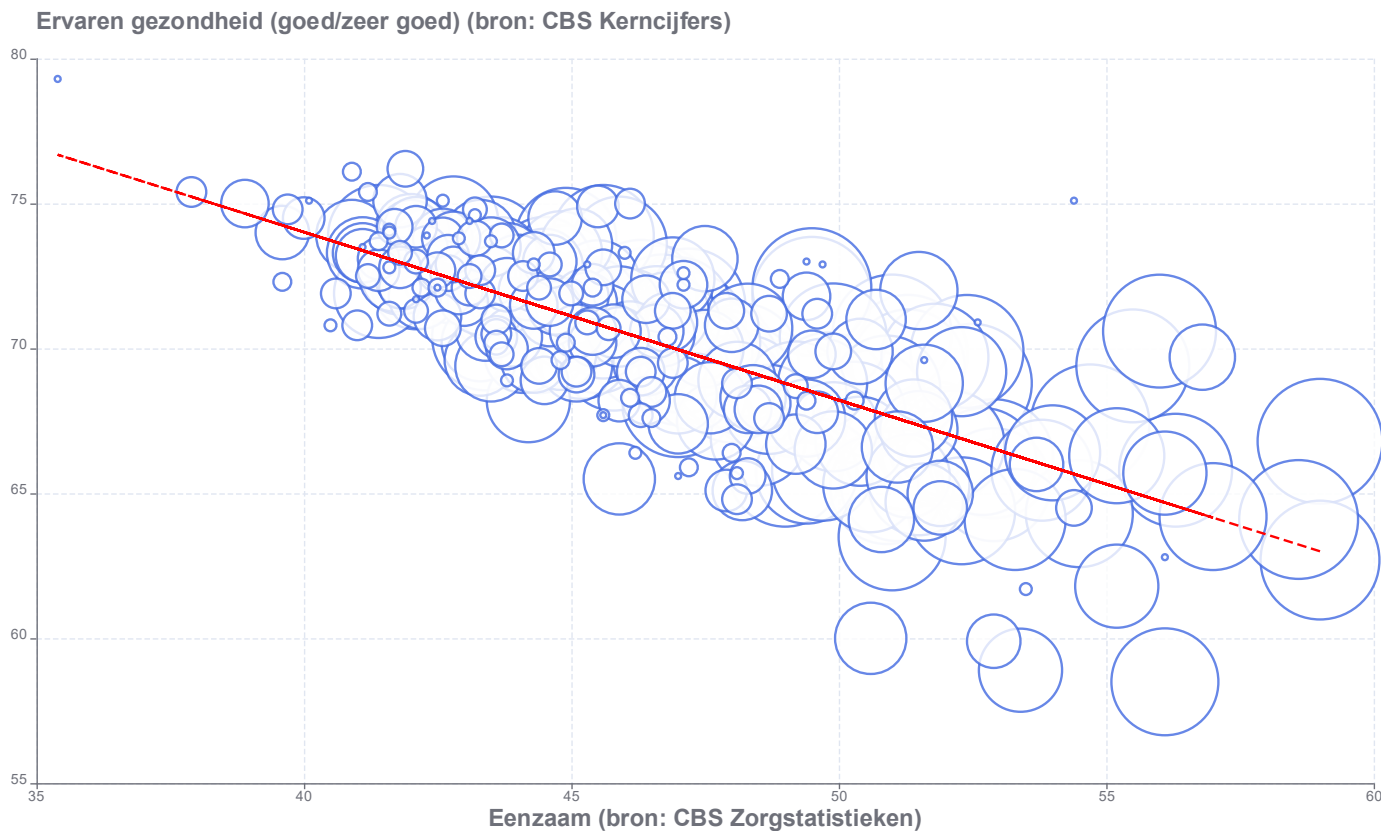
- Austerlitz Belt
- Austerlitz Beweegt
- Austerlitz Bezorgt
- Austerlitz Eet
- Austerlitz Klust
- Austerlitz Mediteert
- Austerlitz Online
- Austerlitz Op Stap
- Austerlitz Rijdt
- Austerlitz Past Op
- Austerlitz Tuiniert
- Austerlitz Verbindt
- Ommetje Austerlitz
- Austerlitz Reanimeert
- Dementievriendelijk dorp
- Austerlitz Mediteert
- Koffie & Koters

De relatie tussen Eenzaam en Ervaren gezondheid (goed/zeer goed) - Nederland

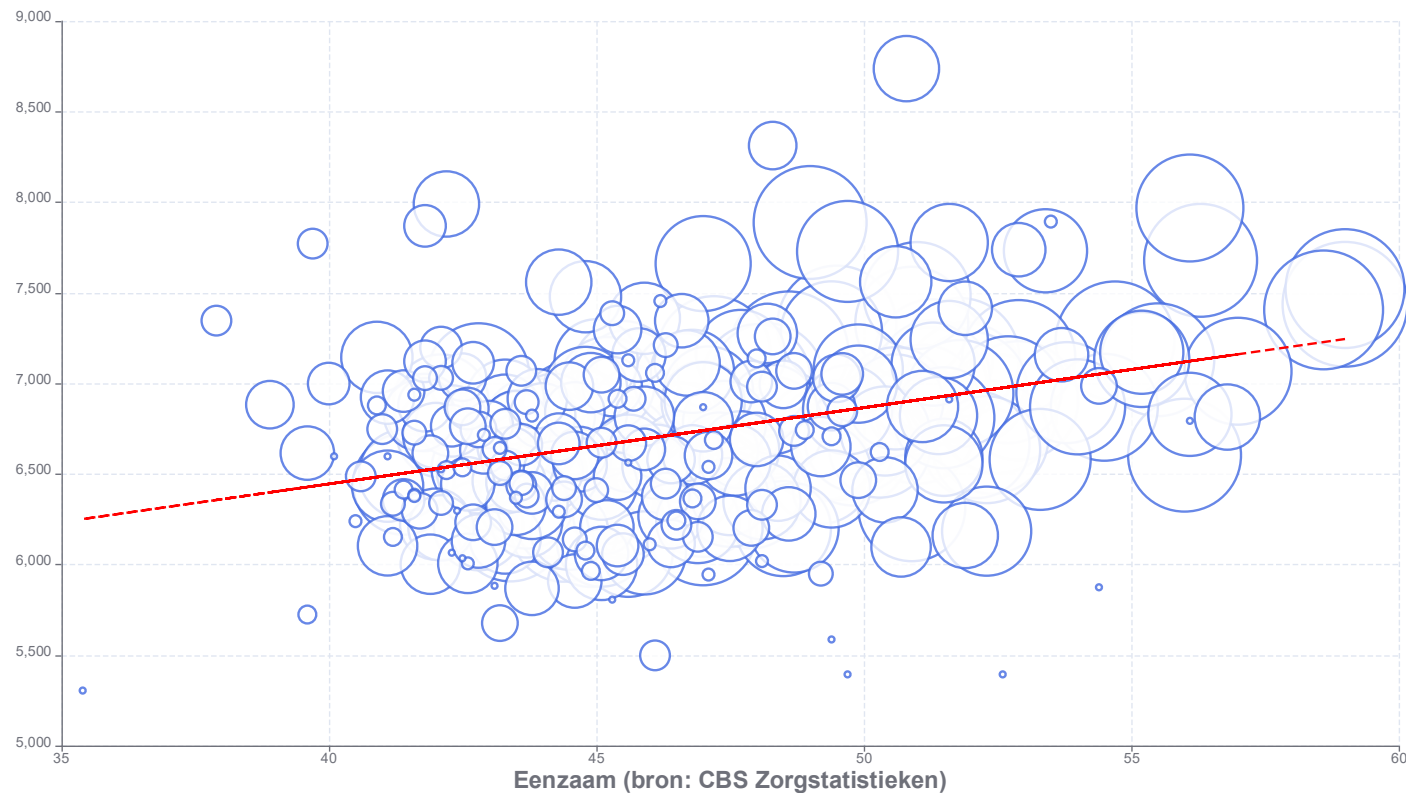
Correlatie: -75%

De relatie tussen Eenzaam en ZVW kosten 70+ - totaal - Nederland

Correlatie: 31%

ZVW kosten 70+ - totaal (bron: Vektis ZVW kosten)

Wmo

Gemeente Zeist

 Zoeken

Voor inwoners van Austerlitz

Als u in Austerlitz woont, kunt u met vragen over ondersteuning (Wmo) terecht bij het [telefonisch spreekuur van Austerlitz Zorgt](#) .

Hart van Austerlitz

Hart van Austerlitz

- 25 zorgwoningen + 15 starterswoningen
- Geïntegreerd ontwerp: nieuwe school/peuterspeelzaal, dorpshuis en zorgwoningen
- ‘Mehrgenerationenhaus’
- Multifunctionele ontmoetingsruimte
- Toewijzing: voorrang voor mensen met zorgbehoefte en inwoners van Austerlitz
- Austerlitz Zorgt levert de zorg, in samenwerking met zorginstelling
- Opgeleverd september 2020

Austerlitz Zorgt: opbrengsten

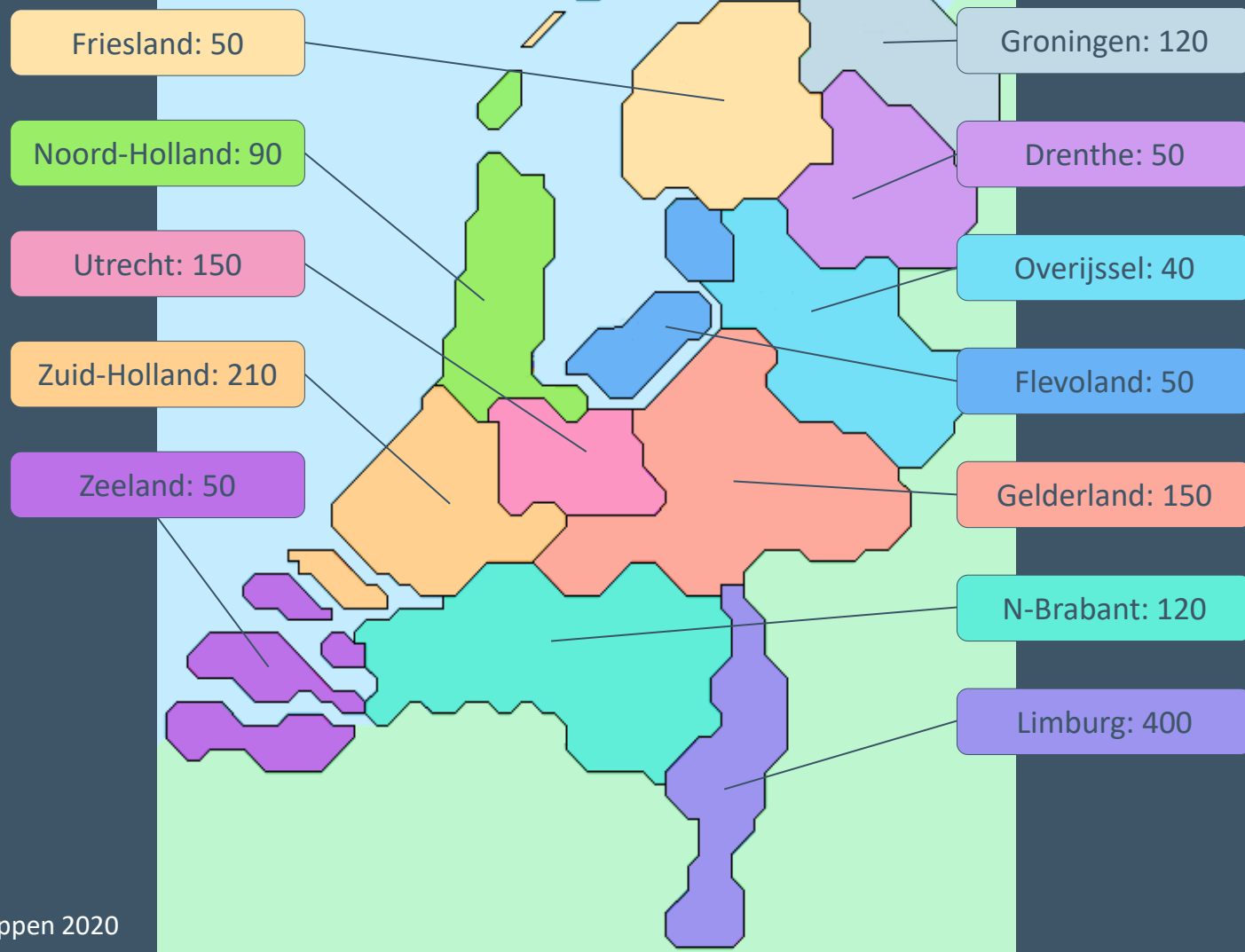
- Vergroting sociale cohesie
- Minder eenzaamheid
- Inclusief dorp
- Inwoners zeer tevreden met zorg- en welzijnsvoorzieningen
- Minder sociale problematiek op spreekuur huisarts
- Lagere kosten voor gemeente
 - Wmo uitvoeringskosten
 - Wmo maatwerkvoorzieningen
 - Welzijnswerk
- Lagere kosten voor de langdurige zorg
 - Minder opnamen in verpleeghuis
- Totale jaarlijkse besparing ordegröötte € 500.000 = € 275 per inwoner

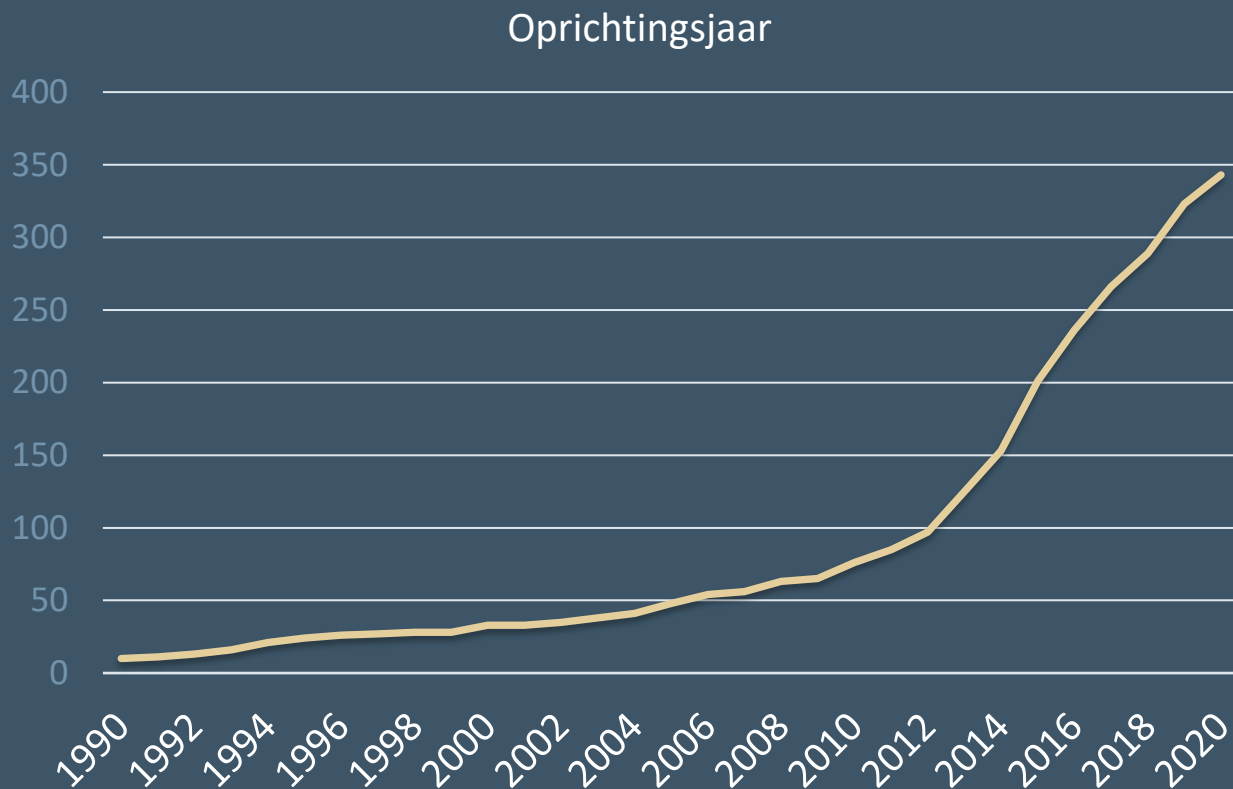
Zorgzame gemeenschappen

- Collectieven van bewoners
- Gericht op eigen leefomgeving
- Streven naar vitale wijk/dorp
- Streven naar inclusieve samenleving
 - gericht op mensen die ondersteuning nodig hebben, maar ook op mantelzorgers, actieve en solidaire bewoners
- Sociale samenhang, ontschotting, zelforganisatie, eigen regie
- Uitingsvormen zeer divers

*De essentie van **modern nabuurschap**, gebaseerd op **gemeenschapskracht***

2025: meer dan 2.000 initiatieven

Participatiecoalitie welzijn, zorg en hulp

Samen sterk voor lokale gemeenschappen

Intentieverklaring

WE
DOEN
HET
SAMEN!

Wij tekenen voor meer samen in de samenleving

Triodos Bank

oranje
fonds

VSBfonds.
iedereen doet mee

Huis van Actief
Burgerschap
in de bibliotheek

collectieve
KRACHT

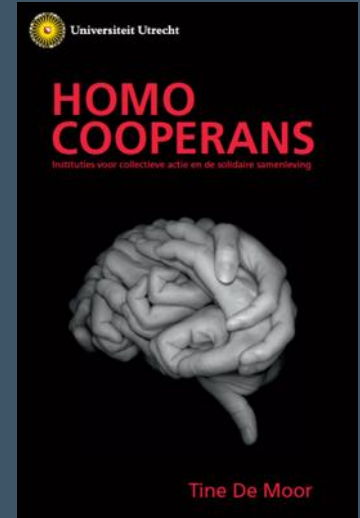

cooplink
Kennisnetwerk wooncoöperaties

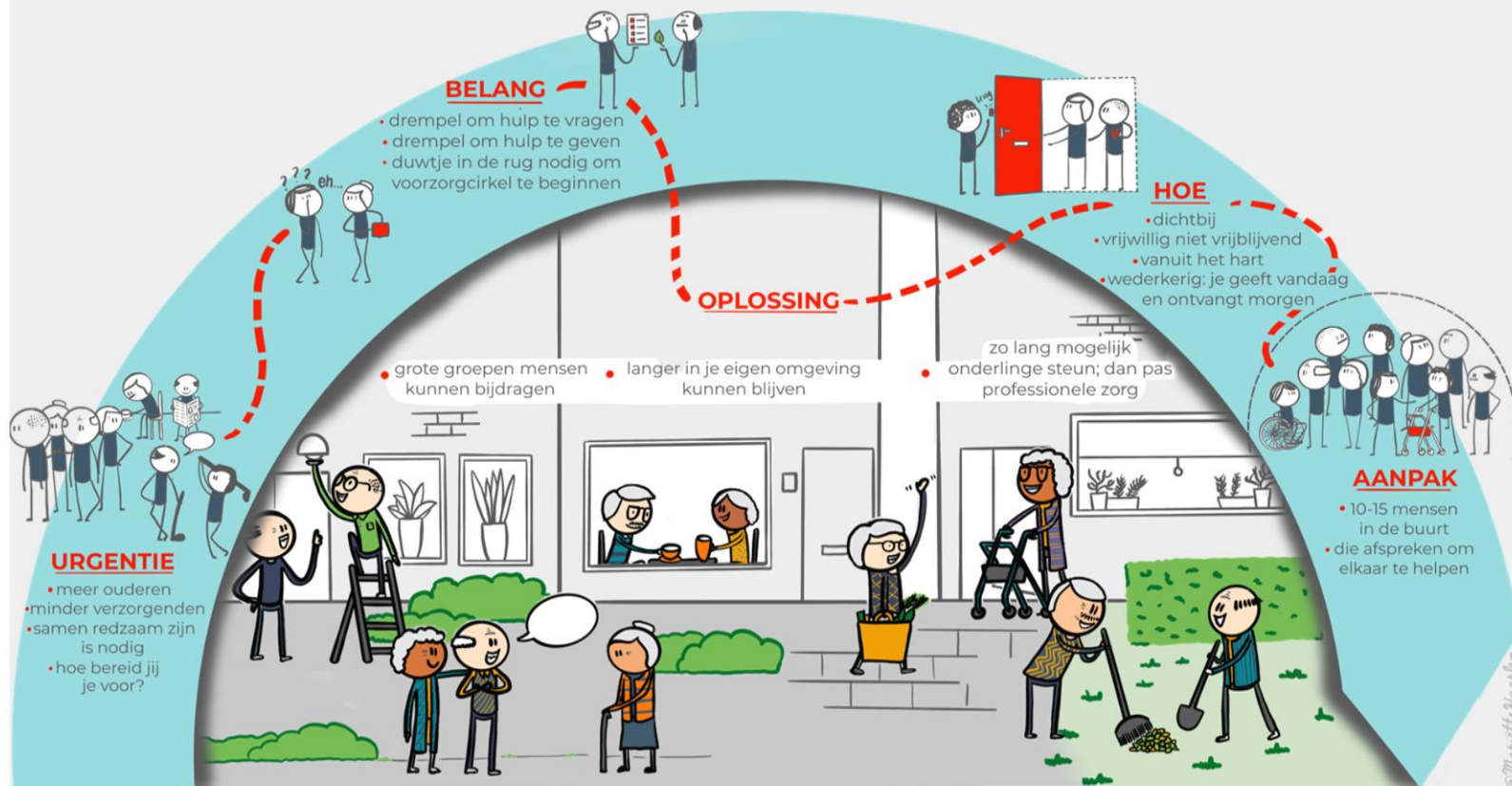
Burgerinitiatief is van alle tijden

- **Middeleeuwen:**
- Gilden, gemeenschappelijk landgebruik (meenten)
- **Eind 19de eeuw:**
 - Boerencoöperaties (FrieslandCampina)
 - Onderlinge verzekeringen (Achmea)
 - Banken (Rabobank)
- **Begin 21ste eeuw:** bewonersinitiatieven
 - Energiecollectieven
 - Broodfondsen
 - Zorgcoöperaties
 - Voorzorgcirkels

Voorzorgcirkels

Zorgzaam, Voor Elkaar

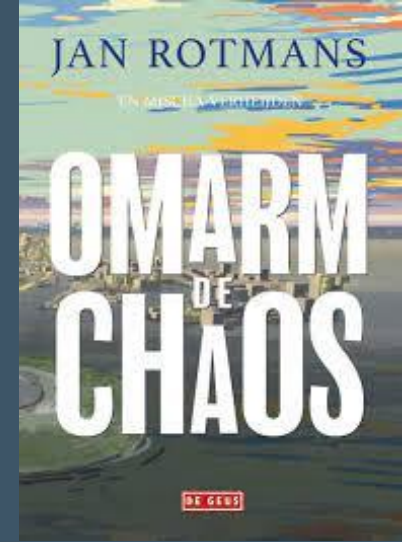

Burgerinitiatief is van alle tijden

- 1 op de 3 Nederlanders zet zich in voor zijn/haar wijk of dorp
- Samen 1 miljoen uur per dag
- Economische waarde vrijwilligerswerk: 24 miljard
- 10.000+ burgercollectieven
- Meer dan 2.000 zorgzame gemeenschappen

Omarm de chaos!

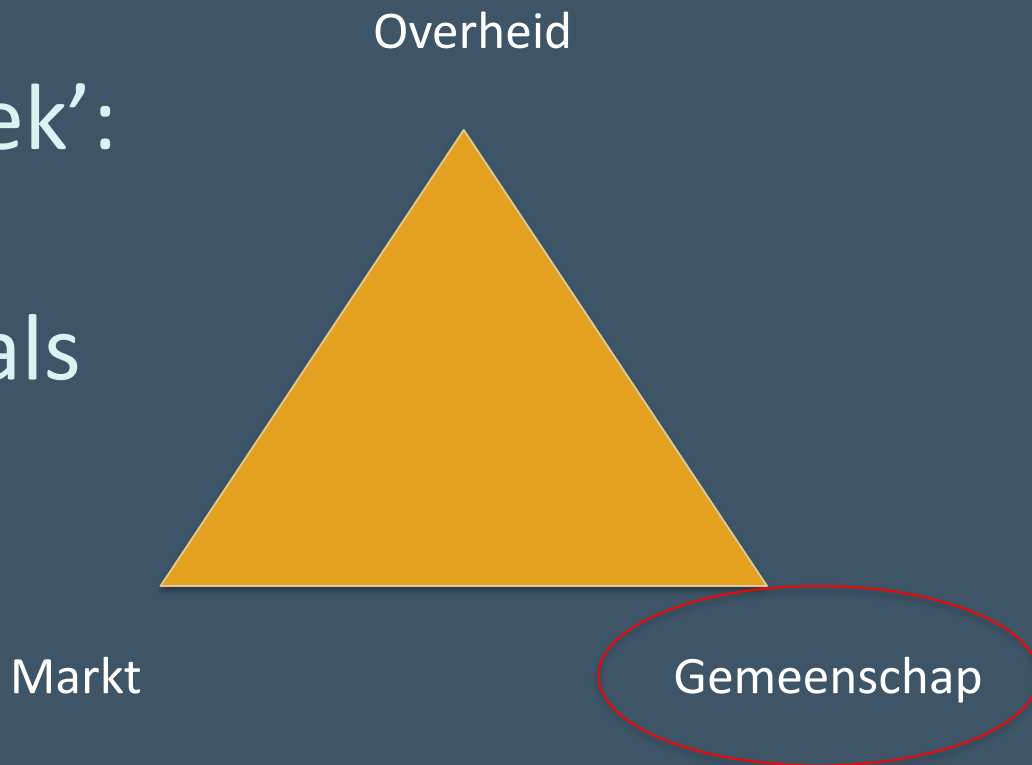
- Geen tijdperk van verandering, maar een verandering van tijdperk
 - Cruciaal kantelmoment in de geschiedenis van de mensheid
- Oude systemen werken niet meer
 - Systeem heeft lang goed gewerkt, maar komt piepend en krakend tot stilstand
 - Systemen zijn belangrijker geworden dan mensen
- Nieuw waardenstelsel
 - Op basis van vertrouwen
 - Samenwerking
 - De mens centraal
- Persoonlijke transitie nodig
 - Niet het systeem de schuld geven: wij zijn het systeem

Patersysteem	Egosysteem	Ecosysteem
Verzorgingsstaat	Participatiesamenleving	We-doen-het-samenleving
Ziekte en zorg	Ziekte en zorg	Gezondheid en gedrag
Overheid is dominant	Markt is dominant	Leefwereld is dominant
Top-down	Concurrentie	Community-up
Bevoogdende overheid	Marktwerving	Samenwerking
Betalen voor zorgvoorzieningen	Betalen voor zorgprestaties	Betalen voor gezondheidswinst
Verkokerd	Verkokerd	Integraal
Publiek	Privaat	Gemengd
Rechtmatigheid	Efficiency	Maatschappelijk rendement

Herstel van
'de gouden driehoek':
ruimte voor
gemeenschappen als
uitgangspunt voor
beleid

FALEN EN OPSTAAN

NAAR EEN DOELTREFFENDE
AANPAK VAN PROBLEMEN
IN DE LEEFOMGEVING

MEI 2025

“Aanbeveling 2: Betrek gemeenschappen
gelijkwaardig in het samenspel

Overheid en bedrijfsleven zijn steeds dominanter
geworden bij de omgang met
leefomgevingsvraagstukken. Toch zien wij dat de
energie en kracht van gemeenschappen ook in
deze tijd betekenisvol kunnen zijn voor het
signaleren van de leefomgevingsvraagstukken van
de toekomst en het (tijdig) vinden van
doeltreffende oplossingen voor die
vraagstukken.”

Begrippenkader: community-up werken

TOP-DOWN

Bestuurders /
beleidsmakers

Overheids-
sturing

Burgers

BOTTOM-UP

Bestuurders /
beleidsmakers

Zelfsturing

Burgers

COMMUNITY-UP

Bestuurders /
beleidsmakers

Co-productie

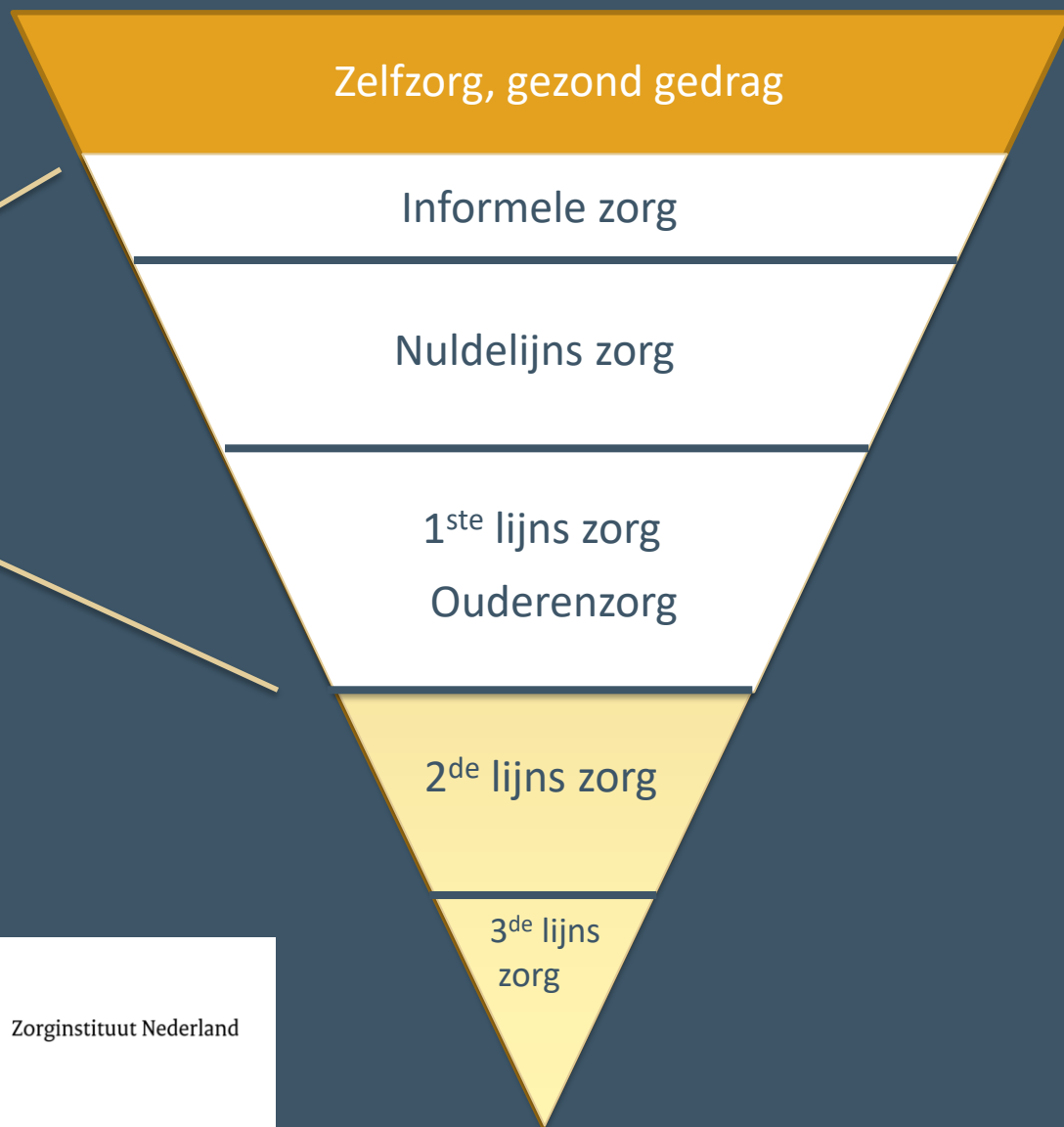
Burgers

Transitie: hoe dan?

Basiszorg,
op wijkniveau

Integrale
gemeenschapszorg

Austerlitz, voorjaar 2018

